

Kırkpınar

Her ayın beşinde ve yirmisinde çıkar ilmî, içtimaî, edebî mecmua

İçindekiler

Güzel sanat	Ferit Celâl
Halkevlerinde gençliğin ve münevverlerin vazifeleri . . .	Nevzat Celâl
Yurt sevgisi Ahlâkı ve Başvekilimiz	Hamdi Hakverdi
Ziya Gökalp ve Namık Kemal	Ö. A.
Köyümden Mektuplar : İkinci mektup	Vedat Sadi
Doğuş efsaneleri	Ömer Aziz
Kültür sahasında radyodan azamî istifade	R. S.
Hesap mes'eleleri ve hakikî hayat	M. Şakir
Sanat	Rasim Eröglu
Kervanlar	Arif Nihat
Mösyö Benito (Hikâye)	H. H.

Sayı : 5

Yıl : 1

5 Mart 1934

Fiatı :

10 Krş.

Kırkpınar

Her ayın beşinde ve yirmisinde çıkar ilmi, içtimai, edebî mœcma

SAYI : 5

5 MART 1934

YIL : 1

Konuşmalar :

Güzel Sanat

Cümhuriyetimizin 10 yıllık bayramını kutladığımız gün Gazi Hazretleri büyük nutuklarında, Türk inkılâbının, güzel sanatları esaslı bir şekilde göz önünde tutacağını söylemişlerdi.

Bir hafta evvel, aynı mevzu üzerinde Başvekilimiz İsmet Paşa Hazretleri söz söylediler.

Şeflerimizin güzel sanatlar üzerine yurtdaşların dikkat nazarlarını çekmekte maksatları açıktır.

Cemiyetlerin ileri hamlelerinde güzel sanatın rolü çok ehemmiyetlidir. Musiki, resim, tiyatro, heykel, şiir ve bunların muhtelif kollara ayrılan kısımları, bir milletin iyi ve şuurlu yetişmesinde tamamen âmildirler.

Eğer dinler mabetlerine ihtişam vermemiş olsalardı ömürleri uzun olmazdı. Dinlerin yayılmasına ve bir inzibat içinde bulunmasına, camilerin, kiliselerin güzellikleri çok âmil olmuştur. Yani din bediileştirilmiştir.

Şimdi şurasını söylemek lâzım: Türk milletinin ötedenberi güzel sanata olan istidat ve meyilleri malûmdur. Türk güzel şeylere mecluptur.

Fakat onun bu meyilleri dinî tesirlerle tahdit edilmiştir. Buna rağmen din çerçevesi içinde bile onun tahta, çini, mermer ve taş üzerinde vücuda getirdiği bedialar hayretle seyredilmeğe değer.

Güzel sanatın kulak ve göze hitabı bunlarla temin edilemezdi. Resmin

rolü, heykelin rolü, musiki ve tiyatrunun rolü ihmal edilmiş ve küfür sayılmıştı.

Şimdi güzel sanatları toptan kabul ediyoruz. Güzel sanat telakkisine erişmiş her şeyi ileri doğru götürmek lâzımdır.

Bir misal: Bulgar milleti, istiklâlini kazanmadan önce güzel sanatlarını kurmuştu. Yekûnu iyice hatırımda değil, Bulgar güzel sanat mektebine hemen bir milyon altın lira sarfedilmiştir.

Güzellik mefhumuna erişmemiş, güzelliğin sırrını öğrenmemiş ne bir insanda ve ne de bir millete hakikî tekâmül daima ve daima noksan olduğu gibi, güzelliğin sırrına ermemiş cemiyetlerin manevî mevcudiyetleri de müttekâmil sayılamaz.

Bütün çirkinlikleri, cemiyetin ruhundaki gerilikleri, hastalıkları tedavi ancak güzel sanatların iyiden iyiye cemiyet içinde yayılması mümkündür.

Herkes musiki bilmez, herkes resim ve heykel yapamaz. Herkes şiir yazamaz. Fakat herkesin bu güzelliklerden anlaması ve bunları sevmesi bir zarurettir.

Rus inkılâbının belli başlı hususiyetlerinden birisi güzel sanatlara verdiği kıymettir. Rusyanın kendine göre bir inkılâbı var. Bu inkılâba uygun bir sanat gidişatı da var. Rus milletine Bolşevizmin ana ve esaslı hatları ekseriya tiyatro, musiki ve resimle telkin ediliyor.

Halkevlerinde

Gençliğin ve münevverlerin vazife ve mes'uliyetleri

“Halkevleri bütün vatandaşların bütün, güzide unsurların toplantı yeridir.,,
İSMET PAŞA

1914 te. [Prenzip] in Saray Bosna sokaklarında patlattığı kurşun dünyanın muvazenesini altüst eden müthiş bir zelzele oldu. Bu zelzelede dünyanın içtimaî mevzuatı, ahlâk, ve iktisat prensipleri yıkıldı.

On beş sene evvel biten bu halenin çöküntülerini hala hissediyoruz. Daha uzun müddet te acılarını, ıstıraplarını çekeceğimize şüphe yoktur.

Belki de dünyanın bugünkü hali bir facianın sonu değil başlangıcıdır.

Milletlerin kanmak bilmiyen milli egoizmi, tatmin edilmemiş, yahut yarım tatmin edilmiş ihtiraslar, pamuk ipli-

Güzel sanatların telkin kabiliyeti çoktur ve kuvvetlidir. Bu noktadan da bizim güzel sanatlara ehemmiyet vermemiz zarurîdir.

Bir şeyi sevmek kabiliyetini güzel sanat uyandırır. İyi ve mükemmel şey yapmak kabiliyetini bir milletin güzelliğe birlik olarak inanı temin eder.

Evlerimizden, odalarımızdan; ta sokak ve şehirlerimize ve bütün vatan çerçevesinin içinde görülecek işlere kadar dayanan her şeyin bünyesinde güzellik, temizlik, asalet aramak mecburiyetindeyiz. Aksi takdirde ne vatan güzelleşir, ne vatandaşın ruhunda arzu ettiğimiz ıstıfa vücut bulur.

Şeflerimizin yerden göğe kadar hakları var. Bir milleti yeni baştan ihya etmek, Türk cemiyetinin bütün gidişatına en muvafık düzeni vermek için esaslı çarelerden birisi bu milleti güzellik sırrına erdirmektir.

FERİT CELÂL

ğine bağlanmış, çürük beynelmilel bir muvazene insanlığı her an tehdit eden korkunç bir tehlike halinde yaşamaktadır.

Bunun içindir ki; her millet milli bünyesinde açılmış yaraları bir an evvel kapamağa ve yarın patlayıvermesi çok muhtemel büyük karışıklık içinde kaybolup gitmemek için en çabuk, en tesirli tedbirleri almağa, bulmağa çalışmaktadır.

Bütün Avrupada asırlık prensiplerin birer çürümüş paçavra gibi atıldığını, bütün milletlerin, yenileşmeğe, gençleşmeğe doğru acele ve kuvvetli hamleler yaptığını görüyoruz.

Bu hareketlerde göze çarpan en karakteristik nokta ise milletlerin kuvvetli bir enerji ve takip kuvveti istiyen bu hareketleri başarırken memleketin genç ve güzide elemanlarına dayanmak arzusudur.

İnkılâplar, değiştirici ve yeni bir şey kurucu hareketler için bu arzu kadar tabii ve mantıkî bir zaruret te yoktur. Çünkü; kıymetleri ve muvafakiyetleri her şeyden ziyade ömürleri ile ölçülen inkılâplar yerleşmek ve kuvvetlenmek için yarın kendi mukadderatını eline teslim edeceği kütlenin sevgisine, farağat ve fedakârlığına muhtaçtır.

Dünyanın en baş döndürücü inkılâbını yapan büyüklerimizin bu ihtiyacı duymamasına imkân yoktu.

İşte bunun içindir ki, üç sene evvel Halkevlerimiz kuruldu.

Halkevlerinin memlekete, inkılâba karşı borçlandığı çok ağır bir vazife vardır. Bu vazifenin en kısa tarifi şudur : Türk milletini milletler topluluğu içinde en mütেকâmil, en kuvvetli bir cemiyet haline getirecek inkılâbın umdelerini memlekette değışmez birer kanun halinde sağlamlaştırmak..

Bu vazifenin mesuliyeti de şeref ve büyüklüğü kadar ağırdır . Binaenaleyh bu mesuliyeti ancak yaptığı işin büyüklüğüne inanmış genç neslin omuzları taşıyabilir.

Başının içinde mazinin kökleşmiş hatıralarını, itiyatlarını, sevgilerini taşıyan insanların bu işi samimî bir inanla başarmağa çalışacaklarını zannetmek her şeyden evvel psikolojik bir hata olur.

Halkevleri inkılâbın kültür ve iman cephesini kuvvetlendirmek için harekete geçmiş muazzam ve çok hassas bir makinedir. Bu makinenin verimli bir surette işlemesi, beklenen randımanı verebilmesi için, başında bilgili ustaların, dinç ve sağlam amelelerin çalışması lâzımdır. Binaenaleyh burada en büyük iş gençliğe ve münevverlere düşer.

Fikir inkılâpları daima münevverin rehberliğine, münevverin fedakârlığına istinat ederek yürümüştür. Büyük kütleyi uyandırmak, bilgilendir-

mek, imanlandırmak için hocalık yapacak bir tabakaya ihtiyaç vardır. Bu da hiç şüphesiz memleketin münevverleridir.

Başvekilimizin Halkevlerinin yıldö mü münasebetiyle yirmi üç şubatta söyledikleri nutuk bu bakımdan çok mühim ve mânalıdır.

Memleketin bütün kıymetlerini inkılâp ülkülerinin tahakkuku için teşkilâtlandırmak, Türk kültürünü yaratmak ve meydana çıkarmak gibi bilgi ve inaniştiyen bu büyük işte memleketin genç ve güzideleri daima en ön safta yürümelidir.

23 Şubatta İsmet Paşanın ağzından; her an kafamızın içinde yaşaması lâzımgelen bir ihtar halinde inkılâbın sesini eşittik :

“ Halkevleri; bütün devlet memurlarının, vatandaki bütün entellektueller sınıfının, bütün ilerlemek istiyen unsurların müşterek malı, müşterek vasıtasıdır. Halkevlerinin her hangi bir muvaffakiyetsizliğinden doğacak her hangi bir mesuliyet hepsinin boynundadır. „

Bu sesin haber verdiği ağır mesuliyetin altında ezilmemek için güzidelerimizin bütün kabiliyetlerini seferber etmeğe hazır olduklarında şüphe yoktur.

NEVZAT CELÂL

Yurt Sevgisi Ahlâkı ve Başvekilimiz

İçimizde; düşüncesi ve dileği en selâhiyettar kimseler tarafından teyit ve müdafa edilmiş insanların haklı sevinci var.

Kırkının 5 Şubatta çıkan üçüncü sayısında, — daha evvel ortaya koyduğumuz bir suale bizzat cevap vererek — inkılâbın yarattığı yeni Türk heyeti içtimaiyesi Ahlâkının “Yurt Sevgisi,” esası üzerine kurulması lüzumundan bahsetmiş ve “Yurt Sevgisi,” nin bir Ahlâka ne şekilde temel olabileceğini göstermeğe çalışmıştık.

Değerli Başvekilimiz, 23 Şubatta, Halkevlerimizin yıl dönümü münasebetiyle söyledikleri çok derin ve mânalı nutuklarında, aynı esas üzerinde ısrarla durakladılar ve vatan severliğin, en mühim Ahlâk prensibi olarak Halkevlerinde telkin edilmesi lüzumundan bahsettiler.

Biz, o makalemizde; “Vatanperverlik,” kelimesinin an’anevî mânasını gözeterek, “Yurt Sevgisi,” tabiri ile, “Vatanperverlik,” tabirinden daha geniş ve daha samimî bir mâna kastettiğimizi söylemiştik. Başvekilimizin nutuklarında “Vatanperverlik,” kelimesine verilmiş olan yer ve mâna, bizim “Yurt Sevgisi,” tabirinden kast-

ettiğimiz mânadan asla farklı değildir. Başvekilimizin kalbinde ve kafasında, vatanperverlik, bir Ahlâkın esasını teşkil edebilmek için muhtaç olduğu en esaslı umde ile birleşmiş ve binnetice en engin, en samimî mânasını kazanmış bulunuyor :

“Zamanın vesaiti ne kadar ilerlerse ilerlesin, memleketlerin zenginlikleri ne kadar çoğalursa çoğalsın, bir memleketin emniyeti için başlıca vasıta ve tek vasıta evlatlarının vatanperverliği ve fedakârlığıdır. . .”

Yurt Sevgisi Ahlâkı, yurt için en geniş mânada bir ferağatkârlığı, vicdanın tekâmülünü temin edebilecek yegâne esas olarak tanır. Vatanadaş, yurda, yurt için gösterdiği fedakârlık nisbetinde bağlı demektir;

gayelerin en büyüğü ve en asiline karşı fedakârlık ise, şüphesiz insanı hakikaten ahlâklı yapan şartların birincisidir.

Kırkının 5 Şubat tarihli nüshasında çıkan makalemizin bir yerinde sunları söylemiştik :

“İnkılâp Türkiyesinin Ahlâkı, tuttuğu istikameti takiben, mutlaka bir “Yurt Sevgisi Ahlâkı,” olacaktır. Yurt sevgisi, harp sonu dünyasının yeni imanına, — yani milliyetçiliğe — en ziyade uygun olan bir Ahlâk prensibidir. . .”

Başvekil İsmet Paşa Hz.

(Krokisi, Ferit Celâl Bf., krokiler koleksiyonundan Kırkının için hediye etmişlerdir.)

Ziya Gökalp ve Namık Kemal

Uzun bir çalışma ve bir çok tecrübelerden sonra Türk gençliği hakikat yolunu buldu.. Bugün kudretli bir Türk milleti, kendini emin bir istikbale götüren şuurlu bir kemalist gençlik var. Şüphe yoktur ki, Türk ihtilâlinin ve onun prensipleri olan Türk inkılâ-

Onlar, Osmanlı şairleri, âlimleri gibi bulutlar üstünde uçmadılar. Meleklerle konuşmadılar. Kelebeklerin kanatları üzerinde semaları dolaşmadılar. Mümkün olduğu kadar hayalden uzak, hakikate, hakikatten daha çok yakın işlerle uğraştılar : Türk milleti-

آظم سلطانیت تاریخ و فلسفہ فی
مملکتی بر بروت افتاد و شکر له قبول
ایستقامت ( ) سال ۱۲۲۹
صیاد کور الہ

Ziya Gökalp'in, Adana Erkek Lisesinin hatıralar defterindeki yazısı

bının, hazırlanmış fikirleri ve sebepleri, doğumuna takaddüm eden devirlerde belirmiş, kuvvetlenmişti. Bugün, çok milliyetperver, çok vatanperver olan Türk gençliğine ilk vatan ve millet severlik akidelerini aşılıyanların başında, Ziya Gök Alp ve Namık Kemal Beylerin olduğunu kimse inkâr edemez. Onlar, ilk defa, millet ve vatan hislerini, fikirlerini yaymış, bundan heyecan duymuş, heyecanlarını, inanışlarını bir iman haline getirmeğe çalışmışlardı.

nin, Türk gençliğinin, Türk vatanının yükselmesi, şeref kazanması için uzun devirler haykırdılar, çalıştılar, Millet gençliğine yollar gösterdiler. Osmanlı istipdadı altında uyuşmuş, unutulmuş, unutturulmuş Türklük hislerini, yurt severlik, millet severlik hislerini kamçıldılar, uyandırdılar. Bu uğurda menfalara sürüklendiler. Istraplar çektiler. Hakaretler gördüler. Fakat çok idalist olan bu iki Türk, yılmadılar..

Biri devrinin fenalıklarını canlan-

Değerli Başvekilimizin 23 Şubatta söyledikleri şu sözlerde, biz, düşüncelerimizin en kuvvetli müeyyidesini bulduk :

“ Hakikat; geniş zamanda olsun, bulanık zamanda olsun, her zaman Türk mevcudiyetinin vatanperverliğe ve fedakârlığa istinat ettiğini ve bu Ahlâk mefhumunun bizim için esas olduğunu söylemektir.,,

Yurt Sevgisi ; Türk gençliğini menfi bir takım telkinlerin tehlikeli te-

sirlerinden kurtarmaya ve onu samimî şekilde milliyetçi bir vatandaş olarak yetiştirmeğe muktedir bir Ahlâkın temeli olacaktır.

Başvekilimiz, bu hakikati, mânalı bir günde en kuvvetli bir ifadeyle yurdun her bucağına bildirdi. Bir taraftan mekteplerimiz, öte taraftan, memleket münevverlerinin kütleye hocalık ve rehberlik edebilmesi için kurulmuş olan Halkevlerimiz üstlerine düşen vazifeye derhal başlamalıdır.

Hamdi HAKVERDİ

Köyümden mektuplar:

İkinci Mektup

Ahmet ;

Bu mektubum Türk köylüsü'nün haleti ruhiyesini gösteren şayanı dikkat tazahürlerle doludur . Acı, çok acı hakikatler . Dinle :

— Köhne çiflik binasını oturulabilecek bir hale sokmak beni epeyce yordu . Bazı kısımların tamiri icap ediyordu . Yardıma gelen bir kaç köylü ile bu işi iki günde bitirebildik .

Kendime bir yatak odası ile bir çalışma odasından ibaret küçük bir daire ayırdım . İki geniş odanın arasındaki duvarı yıktırdım . Burasını mektep yaptım . Gaz sandıkları ile bir kaç sandaliye ve hemen orada yaptığımız bir iki kirevit sıraları teşkil etti . Odaya kâfi derecede ışık gelebilmesi için iki pencere daha açtım .

dırdı. İstipdada karşı bir baykuş kesildi. Zamanını konuşurdu, coşturdu. Biri, Türk tarihini, Türk mazisini hal yapmağa çalıştı. Uzun asırlar dünyaya hakim olmuş kahraman bir milletin, kahramanlıklarla, yaratıcılıklarla dolu tarihini dile getirdi. Müphem Osmanlılık mefhumu için kaybolmuş Türkçülüğün esaslarını gençliğin önüne serdi. Türk tarihini konuşurdu. Ozanlar, Altun Işıklar, Turanlar, Yasalar, Türk gençliğine malûm oldu..

Ziya Gök Alp ve Namık Kemal Beyler, derin olmadılar, derin söylemediler. Uyuyan ve zehirlenerek uyutulmuş olan Türk gençliğine, Türk milletine haykırmak lâzımdı. Milletini, gençliğin anlayabileceği bir dille haykırmak lâzımdı, öylece haykırdılar. Mecnun dervişler gibi mezarlarda dolaşarak anlaşılmaz şeyler mırıldandılar. Vatan ve millet hislerini, fikirlerini daima sanattan, ilimden üstün tuttular. Sanat ve ilmi, ülküleri için bir vasıta yaptılar. Türk milletinin yaratıcılığına, daima yaratabilen bir kudrete

Dıvarları badana ettirdim . Bütün bunlara siyah yazı tahtasını da ilâve edersen (Uğurlu Köy Mektebi) meydana çıktı .

Akşam üzeri mektebi son bir defa daha gözden geçirdikten sonra her her şeyin tamam olduğuna kanaat getirdim . Çifçi başımı çağırttum . Bütün köylüleri akşam yemeğine davet ettiğimi söyledim . Akşama daha üç dört saat vardı .

Çifliğin damına çıktım, etrafı seyretmeğe başladım . İçimde, bir çok kimselerin hayatını kurtaranların duyduğuna benzer bir his vardı . Bu, vazifesini yapan kimselerin " Huzuru kalp ,, hissinden başka, bam başka bir histi . Bu his, bana nihayetsiz bir saadet veriyordu . Hayatımda bu

sahip olduğuna inandılar. İnanışlarını bir iman, bir din haline getirmeğe çalıştılar. Türk ihtilâlinin, Türk inkılâbının heyecanlı kaynakları, kuvvetleri, onların ilk defa — az kuvvetli de olsa — atıkları esaslarla oldu.

Bugün, bir din, bir iman haline gelen Türk vatanperverliği, Türk milliyetperverliği, onların ilk ışıkları oldu. Kemalist Türkiye, Gazi inkılâbının gençliği; büyüklerini, millet ve vatan için çalışmış büyüklerini unutmadı, unutmıyacaktır. Türk milletinin en yüksek bir meziyeti de, kendi için çalışmış büyüklerine sevgi ve hürmetle bağlılığıdır. Şuurlu Adana gençliği de Ziya Gök Alp ve Namık Kemal andılar . Hizmetlerini saydılar. Adana Erkek Lisesi, muhterem fahri felsefe muallimlerini, Ziya Gök Alpi ve vatanperver Namık Kemali derin saygılarıyla hatırladılar. Türk inkılâbının Gazi çocuklarının yüksek hareketlerini muhabbetle, saygıyla selâmlamağı bir vazife bilir, bu hareketlerini alkışlarız.

Ö. A.

günkü kadar “ iyi adam ,, olduğumu hatırlamıyordum .

Yavaş, yavaş güneş batıyor, köylüler tarlalarından yorgun adımlarla dönüyorlardı . Uzaktan köyün hergesi sükün etti . Bir toz bulutu içinde köye girdi . Şimdi kuyunun başında hemen bütün köylü toplanmış, sığırlarını suluyor, Küçük çocuklar ; ellerinde birer sepet, sürünün arkasından koşuyorlar, onların pisliklerini tezek yapmak için kapışıyorlar. İşte ; iki çocuk birden aynı pislik yığına koştu. Daha büyük olanı diğerini elile itti ve kuvvetinin verdiği gururla yığını yavaş yavaş sepetine doldurdu. Tozların içine yuvarlanan küçük; tezekli ellerile gözlerini uğuşturarak :

— Kız ana.... Kel hasanın oğlu beni dövüyor.... Diye ağlaya ağlaya evine doğru koşmağa başladı.

***

Köylüler dört numara bir gaz lâmbasının aydınlattığı yemek odasına yavaş yavaş toplanmağa başladılar. Her kapıdan giren; evvelâ şaşkın şaşkın iki tarafına bakıyor, sonra gösterdiğim yere oturup oturmamakta bir tereddüt devresi geçiriyordu. Nihayet oturan diğer köylülerden cesaret alarak kirevitin kenarına şöylece bir ilişiyordu. İlk gelenleri kirevite oturtmakta oldukça müşkilât çektim. Bunlar, her halde, beyaz örtüleri kirletmekten çekiniyorlardı,

Yarım saat kadar sonra, köyün bütün belli başlı adamları toplanmışlardı. Yemek sessiz sadasız geçti. Aramızda samimiyet tesis edebilmek için sarfettiğim bütün gayretler boşa gidiyordu. Onları söyletmek için bazen sualler soruyordum. Aldığım cevaplar :

— Allah bilir, belli olmaz, işallah, baş üstüne....., Gibi mübhem, manasız şeylerdi.

İnan Ahmet, dünyanın en meclis ara adamı bu sofrada söyleyecek tek kelime bulamazdı.

Artık yemek bitmiş kahveler sigaralar

içiliyordu, meseleye girişmek zamanı geldiğine hükmettim.

— Ağalar, dedim, bugün çok hayırlı bir işten konuşmak için sizi şuraya çağırdım. Ben düşündüm, taşındım. Sizin gece gündüz çalışdığınız halde böyle sefil, perişan kalmanıza acıdım. Size okumayı, yazmayı, buğday pamuk ekmesini öğreteceğim. Eğer beni dinlerseniz artık çifçilikten zarar etmezsiniz. Yağmuz az yağsa bile yine ekmek paranızı çıkarırsınız. Çoluk çocuklarınızı hastalıktan ölmez, sığırlarınızın zaiflikten kaburga kemikleri çıkmaz. Tavuklarınıza kıran girmez. Siz de şehirli gibi zengin olacaksınız, onlar gibi rahat edeceksiniz.

Söylerken simalarını tetkik ediyordum. Hepsi şüpheli nazarlarla yüzüme bakıyorlar, beni dinler görünüyorlardı. Ara sıra yan gözle köyün ihtiyar bir zengini olan muhtar Ömer ağaya bakıyorlardı. Ömer ağa, oturduğu seccadenin saçaklarıyla oynuyor. başını bile kaldırmıyordu. Vaziyet gayet açıktı : Böyle köylüleri hep birden yemeğe çağırışım onları kuşkulandırmış “ Maktepli bir efendi ,, olan benim bir tuzağıma düşmemek için aralarında düşünüp taşınıp en dirayetlileri olan Ömer ağayı reis yapmışlardı. O da, nedense, fikirlerimi bir türlü mülayım bulamamıştı.

Odada öldürücü bir sükût hüküm sürüyordu. Ben hiç bir şey olmamış gibi lâkaydane bir sigara sarmağa başladım. Bir öksürük sesi sükûtu bozdu. Bu Ömer ağa idi. Bir daha öksürdü. Yutkundu. Bir sigara yaktı. Yine hep önüne bakarak, hep seccadenin saçaklarıyla oynuyarak :

— Bey, dedi, Allah ömürler versin, biz senin de, merhum babanın da çok iyiliklerini gördük . Kusurumuza bakma. Bu dediklerini biz istemiyorduk.

— Niçin Ömer ağa dedim. Bunun ne zararı var ki ...

Doğuş Efsaneleri.

En iptidai insandan en mütakâmil insana, en iptidai cemiyetten en yükselmiş cemiyete kadar, insanların müşterek bir ceht sarfederek, müşterek bir medeniyetin var olmasında âmil oldukları malumdur. Beşeriyetin, daha çok mesut olmak ve daha iyiyi bulmak hususunda gösterdiği gayretle kurulan maddî ve manevî medeniyetin içinde, zümre kıymetlerini ayırmak, bir çok tedafüi sebepler yüzünden doğan milliyet devrinin bir işidir. Muhtelif milletlerin tarihlerindeki yüksek kıymetler taşıyan vasıflarda bile, beşerî kütlenin derin tesirini görmek güç değildir. İnsanlar ve insanlık âleminin

— Vallahi bey bizim aklımız yetmezki.... Elini ayağımı öpeyim kusurumuza bakma bizi kendi halimize bırak.

Sözlerinde öyle bir katiyet vardı ki ısrarım lüzumsuz olduğunu, hatta daha menfi tesirler yapması ihtimalini düşündüm.

— Peki dedim. Siz bilirsiniz bir kaç gün sonra akşam yemeğini yine beraber yeriz tekrar konuşuruz.

Hepsi uzarlarından büyük bir yük kalkmış gibi geniş birer nefes alarak yerlerinden kalktılar yine başları önlerinde bana :

— Sağlıcanan kal diyerek çıkıp gittiler.

İçimde bir şey kırılmış gibi idi. Bir somnambül gibi odamdan çıktım. Mehtap her tarafı çi, ölgün bir ışıkla aydınlatmıştı. Mektbime doğru ilerledim. Köhne kapıyı açtım. Sıraların birisine oturdum. Ay yine açtığım pencereden kara tahtanın üzerine vurmuştu. Orada acemi ellerle yazılmış harfler görür gibi oldum. Başım sıranın üstüne düştü. Kulağıma yüz kişilik bir dershanenin uğultusuna benzer sesler geliyor.

VEDAT SADI

asırlardanberi yarattıkları maddî ve manevî kuvvetlerle, siyasî - içtimaî heyetlerin şeref ve zillet dolu devirlerinin mutaleasında bir çok büyük adam isimlerinin zikredildiği görülür. Şüphe yoktur ki tarih, büyük adamların yaptıklarını anlatan bir hikâye değildir. Belki muhtelif coğrafi sahalarda yerleşmiş cemiyet ve milletlerin daha iyi yaşamak arzu ve endişesiyle gösterdikleri sonsuz ve devamlı gayretlerin bir destanıdır. Bu yapıcılık ve yaratıcılıklarda, cemiyetlerin birbirleri üzerine geniş tesir, aksi tesirleri olmuştur. Muhaceretler, muharebeler, iktisadî ve siyasî münasebetlerle insan kütleleri birbirile karışmış, kaynaşmış ve uzvî sahada olduğu kadar fikrî sahalarda da müsbet ve menfi tesirler yapmışlardır. Bir takım sebeplerle ıstırap devirleri geçiren veya anî yükselişlerle refah ve şevket devrine ulaşmış cemiyetlerde, yüksek şahsiyetlerin meydana çıktıkları görülür. Halk nazarında, fevkalâde birer insan addedilen bu büyük adamların vefatlarını müteakip, üzerlerinde pek çok masallar, efsaneler uydurulmuştur. Cemiyetlerin yaşadıkları devirlerin zihniyetlerine göre, ya bu büyük adamların menşeleri halk sınıflarına doğru götürülmüştür; yahut asil bir aileye meselâ bir hükümdar ailesine mensubiyetleri ispat edilmek istenilmiştir. Ekseriyetle halkın ruhundan çıkan ve şifahî menkulatla büyüyen bu efsaneler, sonraları bir takım dinî, siyasî, içtimaî sebepler altında, âlimler ve şairler tarafından işlenmiştir. Devirler birbirini takip ettikçe, bu efsaneler büyümüş, dinî, millî seciyyelere bürünerek birer yaşamak vasıtası ve birer heyecan kaynağı olmuşlardır. Biz, doğuş efsanelerinin yalnız bir kısmını burada nakledecek ve araların-

daki müşterek vasıfları işaret etmekle iktifa edeceğiz.

Milattan en az 2800 sene evvel yaşamış olan Agadalı Sarğonun doğuşu, Babil kitabelerinde şöyle tasvir edilmiştir : “ Agada hükümetinin kudretli hükümdarı benim. Annem Allah tarafından takdis edilmiş ve babam aşığı tabakadan bir adamdı. Babamın kardeşi dağda ikamet ediyordu. Annem, Allah tarafından takdis edilmiş bir kadın olarak beni karanlıkta - gizli - doğurdu. Beni, kamyıstan yapılmış bir sandığa koyarak ziftle kapıyı kapadı. Sandığı nehre bıraktı. Bu suretle sandık batmadı. Nehir, beni su doldurucu Aki'ye doğru götürdü. Aki, beni oğlu gibi besledi. Bir bahçıvan gibi kullandı. Bahçıvan sıfatile geçen faaliyetlerim esnasında İhtar beni sevdi ve onun sayesinde kırk dört sene hükümdarlık icra ettim. ”

Vasatî bir hesapla 1300 sene sonra gelen Musanın doğuşu, hemen aynıyle Sarğon doğuşunun bir tekrarıdır. Şüphe yoktur ki, bu benzeşimde en mühim âmil; Yahudilerin Babil esareti ve burada edindikleri malûmat ve efsaneleri kendilerine, kendi büyüklerine maletmelerile izah edilebilir : “ Firavn; her doğan oğlanı nehre atınız dedi. Lavilolu bir adam Lavilolu bir kız aldı. Karı hamile kalıp bir oğul doğurdu. Güzel olduğunu görmeye üç ay sakladı. Artık gizli yemediğinden sazdan bir sepet alarak ziftle sıvadıktan sonra çocuğu onun içine koydu. Nehir kenarındaki sazlık içine bıraktı. Firavnun kızı yıkanmak için nehre indi. Sazlık arasındaki sepeti gördü. Cariyesini gönderip sepeti aldırdı, açarak gördü. Ona şefkat gösterip, bu İbranilerin çocuklarından biridir dedi... Ve sudan kurtardım diyerek ona Musa adını verdi. ” [1]. Bu suretle İbraniler, Sarğonun doğuş efsanesini Musaya malettiler. Mısırdan

fırar eden Musa; Sina dağında “ Bir çalının yandığını, fakat telef olmadığını gördü. Yaklaşıp baktı. Çalının içinden Allah; Musa !. Musa !. deyip bağırdı. O dahi lebbeyk !.. dedi. ”. Yahudiler ufak bir çalının arkasında Allahı Musaya gösterdiler. İlahileştirdiler, Peygamberleştirdiler.

Roma şehrinin kuruluşu. efsanevî bir şahsiyet olan Romülüs ve Remüs'e bağlanmaktadır : “ Latiyum dağları üzerinde Alba isminde bir şehir vardı. Bu şehrin kiralaları, Turva kahramanlarından Ene'nin hafitleridi. Alya kiralalarından 12 inci Amülyüs, kardeşi Nömitör'u tahtından mahrum etmiş kendi kiral olmuştu. Nömitör'un Asilivya isminde bir kızı vardı. Kız amcasının ısrarı üzerine Vestalis oldu. Fakat mabut Mars kıza aşık olmuş ve bundan Remüs ve Romülüs namında iki çocuk dünyaya gelmişti. Amülyüs bu çocukları bir beşiğe koymuş, Tiber nehrine atıvermişti. Sular beşiği Palatinüs dağının eteğine kadar sürüklemiş, beşik burada bir incir ağacının dallarına takılıp kalmıştı. Her gün bir kurt gelir, çocukları emzirir ve kuşlar da beşik üzerinde uçarak sinekleri kovarlarmış. Nihayet bunu bir çoban görmüş, alıp evine götürmüş. Remüs ve Romülüs çobanın zevcesi tarafından büyütülmüştü... Romülüs, kardeşi Remüs'ün Terminüs'e muhalefetini görerek katletti. Romayı kurdu.. Sonunda yıldırımlar ve şimşekler ortasında bir araba ile göğe çıktı. kendisine Kirinyüs denilerek ibadet edildi.. ”

“ İsa doğmadan altı yüz yıl evvelidi. Himalyanın cenubunda Nepal ülkesinde Kapilavastu adında bir şehir vardı. Bu şehir, güneşin oğullarından âdil bir hükümdar olan Şuhadana'nın devlet merkeziydi. Hükümdar kendi sülalesinden Maya — bu isimde Jüpiterin bir karısı var — isminde bir kadınla evlendi. Bu kadının altın saçları pırlanta gibi ruhu, insanî zevkleri ayaklandıran güzel bir gülüşü vardı.

[1] Tevrat. Huruç. Bap : 2, 3

Seneler geçti. Çocukları olmadı. Maya bir gece rüyasında pembe inci renğinde altı şualı gayet parlak bir yıldız gördü. Bu yıldız fezanın derinliklerinden kendisine doğru süratle akıp geliyordu. Yıldız eriyerek Maya'ya çarptı ve sağ böğründen içeriye aktı. Sabah olunca dünyayı bir nur kapladı. Dağlar, denizler, yer yüzü sallandı. Kâinatın sonsuz derinliklerinden tatlı bir ses eşitildi. "Durunuz!. Bekleyiniz!. Budda geliyor!.", Budda, babasının muhteşem sarayının bahçesindeki havuz başında doğdu. Çocuğa, her hususta mesut demek olan Suddarta ismi verildi. Büyük âlimler tarafından yetiştirildi. Âlim oldu. Sonra hükümdar olmaktan vazgeçerek hakikat peşinde koştu. Nirvanaya kavuştu. Müteakip asırlarda beş yüz milyon insanın ruhuna hakim oldu.. [2]. Buddanın doğuşunda Türk zümrelerinin Kurt ve altun ışık akidesi mevcuttur. Türkler; gökten bir altun — mavi ışığın, senede bir defa gayri muayyen bir günde endiğini tasavvur ederlerdi. Bu nur sütunu, kime çarparsa onu gebe bırakırdı. Türkler, bu muayyen olmıyan geceye " Aşk gecesi ", " Aşk günü ", derlerdi. O gün, bütün tabiat galeyan halinde idi. Bu ışık erkek şeklinde de tecelli edebilirdi. Işık kime çarparsa ona " Kutlu ", derlerdi. Buddanın, hatıta Muhammedin doğuşunda, Türk ırkının millî an'aneleri göze çarpmaktadır. [3].

Allahın oğlu olan İsanın doğuşunda bile, Türklerin altun ışık an'anesi hakimdir. " Meryem Yusufa nişanlıydı. İçtimalarından evvel, Meryem Ruhulkudüsten hamile kaldı. Yusuf, Meryemi kepaze etmemek için gizlice boşamak istedi. Fakat bir gün Allahın meleğini rüyasında gördü. Meryemin rahmindeki çocuğun Ruhulkudüsten olduğunu öğrendi. Elçinin dediği gibi, çocuk doğunca ona İsa ismini verdi ", [3].

Büyük Türk hakanı Cengiz de

Allahın oğludur. Cengiz han doğuşunu gösteren menkibede Hıristiyan tesirini aramak doğru değildir. Bilakis Cengiz menkibesi; Gök Türk — Uğuz destanının tesirile ve altun ışık — kurt akidelerinden doğmuştur. Cengiz babası tarafından Uğuz hana, anası tarafından altun hana bağlıdır. " Altun han Akdeniz ortasındaki Malta adasında otururdu. Çok güzel bir kızı dünyaya geldi. Kızını güneş ışığına göstermeden bir sarayda sakladı. Kız, güneş ziyasından hamile kaldı. Altun han, halktan utanarak kırk kızla beraber kızını bir gemiye koyup denize bıraktı. Tomavul Merkân, gemiyi ve kızı ele geçirdi. Kızdan Doyun Bayan isminde bir çocuk oldu, büyüdü. Alanguvayı ona verdiler. Üç çocuğu oldu, sonra öldü. Bir müddet geçince semadan nur şeklinde inerek Alanguvayı hamile bıraktı. Cengiz han dünyaya geldi. Kardeşleri onu tanımadılar. Öldürmek istediler. Cengiz dağlara kaçtı. Halk kendisini sevdi. Mücadele ederek hakan oldu.. ", [4]. Bu suretle, büyük Türk hakanı da Allahın oğludur!. İnsaniyete, medeniyete hizmet etmiştir. İş yapmış, hiç olmazsa yalancı olmıyan bir evlat olmuştur.

Muhammedin doğuşu bile efsanevî olmuştur. Abdullah isminde bir şahsın oğlu olduğu bile malûm değildir. Muhammet için mevcut efsaneler, sonraki devirlerin, Hıristiyan ve Haham menkibelerinin mahsulüdür. " Muhammet gayet karanlık ve fakir bir menşeden ve pek küçük yaşta iken meçhul ailesi tarafından yetim kalınca Ebutalip tarafından himaye edilmiştir. En sefil ve barbar Araplar da bile mevcut olan şefkat hissile, Ebutalip ailesine ithal edilmiş ve evlat edilmiştir. " Çöl kadar basit, çöl kadar muhafazakâr ve barbar olan Araplar; kendilerine yeni fikirler, yeni hakikat yolları gösteren yüksek ruhlu Muham-

[2] Budda. Haydar Rifat S. 17. 30 telhisen.

[3] İncil. Meta. Bap. 1

[4] Köprülü zade. Türk Edebiyatı tarihi. S. 279

Kültür Sahasında Radyodan azamî istifade..

İnkılâp yapmış milletlerin inkılâplarını kökleştirmek için baş vurdukları çarelerin belki de en başında yirminci asrın en mühim bir icadı olan Radyo gelir. Türkiye Cumhuriyetinin kültür teşkilâtında Radyo, maalesef, adeta ihmal edilmiş bir vaziyettedir. Bir çok müsbet vak'alar gösteriyor ki bilhassa münevverî (1), sayı ile zikredilerek gösterilebilecek kadar, az olan

(1) "Münevver,, tabirini, ne okur yazar, ne lise mezunu, ne de Darülfünun mezunu manâsına alıyorum.

medi; asil bir aileye bağlamak istediler. Mekkenin meşhur mimarı ve mühendisi İsmâile, İbrahime ve oradan Nuh ve Ademe kadar çıkardılar. Bunun gibi Muhammedin doğuşunu da ilâhileştirdiler. " Muhammedin ruhu, doğmasından yetmiş bin sene evvel mevcuttu. Ruh, Muhammedte tecelli ederek dünyaya gelinceye kadar, hakikat ağacı üzerinde mütemadiyen tesbih çekti. Muhammedin annesi, hamile iken karnından bir nur çıktığını gördü. Bu nurun aydınlığı içinde Basra ve Suriye hisarları görünüyordu. Gaipten bir ses işitti: Milletinin hakimi olacak bir çocuk doğuracaksın!. Adını Muhammet koy!. Muhammet doğar doğmaz secdeye kapandı. Ellerini semaya kaldırarak dua etti. Her tarafta mabetler yıkıldı. Zelzeleler oldu. Dünyayı bir buz kapladı.. " [5]

" Çünkü ol mahbubu rahmanü rahim
Kıldı dünyayı cemalinden naim
Birbirine muştulayı her melek
Rakse girdi şevku şadiden felek. "

ÖMER AZİZ

memleketimizde ihmal edilmeğe değil, belki en ehemmiyet verilmeğe lâyık bir propaganda vasıtasıdır. Bir duvar gazetesini köylü okumayabilir fakat bir köy meydanına konulmuş olan hoparlör köylü için daima bir neş'edir.

* *

Şimdi Radyodan âzami istifade nasıl temin edilebileceğini izah edelim.

Bunu iki kısımda mütalaa edeceğiz.

1 — Herkesin Radyo dinlemesini temin etmek

2 — Radyo programlarını istifadeli bir şekilde koymak

1 — Bugün İstanbulu veya Ankarayı dinliyebilecek bir makine almak en aşağı "250,, lira vermek demektir ki bu parayı binde birimiz bile veremeyiz. Alıcı makineler hakikatta bu kadar pahalı değildir. Fakat gümrük resminin fazlalığı 50 liralık bir makinenin 250 liraya mal olmasına sebep olmaktadır. Binaenâleyh evvelâ gümrük resmini haddiasgariye indirmek suretiyle makinaları ucuzlatmak lâzımdır. Sonra, istasyonlarımızın çalışma kudretleri gayet azdır. Birisi 5 diğeri 7 kilovat olan istasyonlarımız 500 kilovatlık bir istasyonun yanında çocuk oyuncağı gibi kalmaktadırlar.

Herkesin Radyo dinlemesini temin için bir de şu şekil vardır ki biz bunu hepsinden faydeli buluyoruz:

Anadolunun ehemmiyetli mıntakalarına hiç olmazsa 10 tane kadar küçük verici istasyon yaparak, bunları kablolarla Ankara ve İstanbula raptetmek, ve bu suretle büyük merkezlerin neşriyatını nihayet 5 lira ile temini mümkün olan kristal detektörlü makinelerle halka dinletmek..

Bu şeklin tesisatı biraz masraflı

Terbiye ve Tedris Bahisleri :

Hesap meseleleri ve hakikî hayat (*)

A) Mektep, çocukları, kendisi için değil hayat için yetiştirir. Muallim, halî hazırdaki vaziyetten ziyade istikbal ile meşgul olmalıdır.

Mevzuunu hayattan almıyan bir ders, faydalı olamayacağı gibi alâka da olmakla beraber faideleri pek çoktur.

2 — Radyo merkezlerimizin bugünkü programları hiç bir fayda temin etmedikten başka zararları bile dokunmaktadır.

Müntahap plaklar namile çalınan muhtelif dans parçalarından sonra hiç bir kıymeti olmayan ve zevklerde azamî tahribatı yapan bir meyhane musikişi başlar ve bu nakarat her gün aynen devam eder.

Programların yeknesaklığı ve berbatlığı yevmî gazetelerde uzun müddet münakaşa edildi ve nihayet abone miktarı gayet az olduğundan daha mütenevvi, daha cazip bir program tatbikına imkân görülmediği neticesine varıldı. Biz bunu varit görmiyoruz. Evvelâ Radyo şirketi programlarında lâzımgelen islâhat ve tenevvüü yapmalıdır ki abone miktarının çoğalmasını istemeğe hakkı olsun. Bugün, Türkiyenin biricik şehir tiyatrosu olan Darülbedayide, beynelmilel kıymeti haiz san'atkârların uğrağı olan Fransız tiyatrosunda Radyo şirketinin bir mikrofonu yoktur.

Kültürü takviye için Radyodan istifade edilmek istenildiği zaman yukarıda söylediğimiz her iki noktayı birden nazarı itibara almak lâzımdır. Yalnız makineleri ucuzlatmak hiç bir fayda temin etmeyeceği gibi, yalnız programları islâh da umumî bir fayda temin etmez.

uyandıramaz. Ders, M. Liard'ın dediği gibi, hakikat banyosunda yıkanmış olmalıdır. O halde; hayat ve istikbal, hesap meseleleri vermek vaziyetinde bulunan muallimin daima göz önünde bulunduracağı iki mühim nokta olmalıdır.

B) Mektep kitapları ve mecmuaları, hazırlanmış bir çok meselelerle doludur. Bunlar; muayyen devirlerde, muayyen hadiseler için çok mükemmel olabilirler, fakat bütün zamanlar ve bütün ihtiyaçlar için elverişli olamazlar. Buna rağmen; terbiye gibi büyük ve mühim bir vazifeyi üzerlerine almış bulunan muallimlerin bir çoğu, vakit ve iradelerine sahip olamamak eksikliğini gösterirler. Hesap meselelerini sadece bu söylediğimiz kitaplardan almakla iktifa ederler. Hatta bir kısmı da, dünyanın döndüğünden ve hadiselerin mütemadiyen ilerlediğinden hiç haberdar değilmiş gibi, eskiden kendilerine öğretilmiş olan şeyleri olduğu gibi yeni nesle tekrarlamaktan başka bir şey yapmazlar. Bir kısmı da vardır ki, çocukları, istikbal kaygusuyla değil, fakat imtihan endişesiyle hazırlarlar.

Bu ananevî öğretme tarzlarına artık nihayet vermek lâzımdır.

C) Zekâ temrinleri namı altında yaptırılan ve hayatla hiç alâkasi olmıyan hesap meselelerini artık bir tarafa bırakmalıyız : Kesrin kesri, bir saatin, — hiç işitilmemiş bir tarzda — ilerlemesi veya gerilemesi, fantezici hayatın kabul etmediği bir takım halitalar... Bilhassa; meselâ; kapalı bir su hazinesinin, bir fıçının, V. S. mus-

(*) Fransızca (Edebiyat, Felsefe, Terbiye) Mecmuasındaki bir makale esas tutularak yazılmıştır.

Terbiye ve Tedris Bahisleri :

Hesap meseleleri ve hakikî hayat (*)

A) Mektep, çocukları, kendisi için değil hayat için yetiştirir. Muallim, hali hazırdaki vaziyetten ziyade istikbal ile meşgul olmalıdır.

Mevzuunu hayattan almıyan bir ders, faydalı olamayacağı gibi alâka da olmakla beraber faideleri pek çoktur.

2 — Radyo merkezlerimizin bugünkü programları hiç bir fayda temin etmedikten başka zararları bile dokunmaktadır.

Müntahap plaklar namile çalınan muhtelif dans parçalarından sonra hiç bir kıymeti olmayan ve zevklerde azamî tahribatı yapan bir meyhane musikişi başlar ve bu nakarat her gün aynen devam eder.

Programların yeknesaklığı ve berbatlığı yevmî gazetelerde uzun müddet münakaşa edildi ve nihayet abone miktarı gayet az olduğundan daha mütenevvi, daha cazip bir program tatbikına imkân görülmediği neticesine varıldı. Biz bunu varit görmiyoruz. Evvelâ Radyo şirketi programlarında lâzımgelen ıslâhat ve tenevvüü yapmalıdır ki abone miktarının çoğalmasını istemeğe hakkı olsun. Bugün, Türkiyenin biricik şehir tiyatrosu olan Darülbedayide, beynelmilel kıymeti haiz san'atkârların uğrağı olan Fransız tiyatrosunda Radyo şirketinin bir mikrofonu yoktur.

Kültürü takviye için Radyodan istifade edilmek istenildiği zaman yukarıda söylediğimiz her iki noktayı birden nazarı itibara almak lâzımdır. Yalnız makineleri ucuzlatmak hiç bir fayda temin etmeyeceği gibi, yalnız programları ıslâh da umumî bir fayda temin etmez.

uyandıramaz. Ders, M. Liard'ın dediği gibi, hakikat banyosunda yıkanmış olmalıdır. O halde; hayat ve istikbal, hesap meseleleri vermek vaziyetinde bulunan muallimin daima göz önünde bulunduracağı iki mühim nokta olmalıdır.

B) Mektep kitapları ve mecmuaları, hazırlanmış bir çok meselelerle doludur. Bunlar; muayyen devirlerde, muayyen hadiseler için çok mükemmel olabilirler, fakat bütün zamanlar ve bütün ihtiyaçlar için elverişli olamazlar. Buna rağmen; terbiye gibi büyük ve mühim bir vazifeyi üzerlerine almış bulunan muallimlerin bir çoğu, vakit ve iradelerine sahip olamamak eksikliğini gösterirler. Hesap meselelerini sadece bu söylediğimiz kitaplardan almakla iktifa ederler. Hatta bir kısmı da, dünyanın döndüğünden ve hadiselerin mütemadiyen ilerlediğinden hiç haberdar değilmiş gibi, eskiden kendilerine öğretilmiş olan şeyleri olduğu gibi yeni nesle tekrarlamaktan başka bir şey yapmazlar. Bir kısmı da vardır ki, çocukları, istikbal kaygusuyla değil, fakat imtihan endişesiyle hazırlarlar.

Bu ananevî öğretme tarzlarına artık nihayet vermek lâzımdır.

C) Zekâ temrinleri namı altında yaptırılan ve hayatla hiç alâkasi olmıyan hesap meselelerini artık bir tarafa bırakmalıyız : Kesrin kesri, bir saatin, — hiç işitilmemiş bir tarzda — ilerlemesi veya gerilemesi, fantezici hayatın kabul etmediği bir takım haliteler... Bilhassa; meselâ; kapalı bir su hazinesinin, bir fıçının, V. S. mus-

(*) Fransızca (Edebiyat, Felsefe, Terbiye) Mecmuasındaki bir makale esas tutularak yazılmıştır.

luğundan boşalan sular.. gibi yanlış fikir veren meseleler terkedilmelidir. [10 dakikada 20 metre mikâbı boşaltan bir musluğun dakikada akıttığı su miktarı..]. Böyle bir mesele, esas itibarile de yanlıştır. Çünkü, ilk dakikada akan su ile son dakikada akan suyun miktarı bir değildir. Su azaldıkça suyun tazyiki azalacağından akan suyun sürati de azalır. O halde; tamamiyle boşaltılmak istenilen su depoları üzerindeki hesaplar mantık bakımından yanlıştır.

Meseleleri kitaplardan ve mecmualardan aldığımız zaman, onları zaman ve mekâna uygun bir şekilde değiştirmeğe çalışmalıyız. Bir çok fiatlar ve bir çok tarifeler, hayat şartları ile beraber her sene ve daima değişirler.

Kör körüne şuradan buradan pratik faydaları olmıyan meseleleri almaktansa namütenahî canlı meselelerle dolu olan hayata müracaat etmelidir. Piyasadaki fiatlar, alış veriş, mübadele kataloglar, pazar yerleri, resmî istatistikler, borsa işleri, takvimler, tren rehberleri, vesaiti nakliye, mahallî emlak ve arazi defterleri, v. s. gibi.

Velhasıl hesap dersleri, meselelerini muhitin iktisadî hayatından almaktadır. Şükranla kaydetmek lâzımdır ki, son senelerde, gerek ilk ve gerekse orta mekteplerimizdeki hesap tedrisatına hakikat ve hayatîyet gözetilen böyle bir veçhe verilmiştir. Şüphesiz muallimlerin bu husustaki vazifelerini iyice kavrayabilmeleri, neticeyi çok daha emniyetli bir hale getirecektir.

Meseleleri ekseriya çocuklara buldurmaktadır. Bunlar, geçmiş dersler üzerine olmalıdır. Bu usul hem geçmiş dersleri kuvvetlendirmeye yarar, hem de çocuğu daha faal bir vaziyete sokar. Çocuğa bu hususta tam bir serbestî verilmelidir. [Meselenin adet nisbetlerini ilk defalar belki iyi beceremez, fakat yavaş yavaş alışır ve bu suretle muhakemesi daha emin bir şekilde inkişaf eder.]

"Ayetler" den:

KERVANLAR

— *Altın, gümüş yüklü kervanlar, yüklerinizi nereye götürüyorsunuz ?*

— *Bağdada, Bağdada.*

— *Bağdat yollarını haramiler kesti, kervansaraylar yandı.. Altın, gümüş yüklü kervanlar, yüklerinizi nereye götürüyorsunuz ?*

— *Tebrize, Tebrize.*

— *Tebriz bezirgânları kutluk yüzünden göç ettiler, Tebrize buğday götürünüz.... Altın, gümüş yüklü kervanlar, yüklerinizi nereye götürüyorsunuz ?*

— *Lahura, Lahura.*

— *Lahurda veba var. Yolcular Lahur kapılarından geri döndüler.... Altın, gümüş yüklü kervanlar, yüklerinizi nereye götürüyorsunuz ?*

— *Tebrizde kutluk, Lahurda veba var; Bağdat yolları kapalı... Yüklerimizi nereye götürelim ?*

— *Altın, gümüş yüklü kervanlar, yüklerinizi Sinde dökünüz !*

Arif Nihat

Hesap dersleri ve hesap meseleleriyle ahlâk dersi vermek istememlidir. Bu, çocukca, hatta gülünç bir arzu olur. Fakat hesap dersleri ekseriya iradeyi kuvvetlendirmeli, alınacak kararlarda insana yardım etmeli, hatta vicdanların ıslâhına çalışmalıdır. [İktisat işleri, kooperatifler, sigorta hesapları, bir ihtiyatsızlığın neticesini tazmin, içkinin sebep olduğu zararlar..]. Bunlar, istikbal çocuklarını hazırlamak için faydalı vasıtalar değil midirler ?

O halde hesap dersleri ve meselelerinde takip edeceğimiz yol şu olacaktır : " Her şey, hakikî hayatla ve her şey, hakikî hayat için ! "

M. ŞAKIR

SANAT

Sanat, hiç şüphe yok ki, beşeri saadetin en temiz ve en yüksek unsurlarından biridir. O, gözün yardımıyla zihni ve zihnin yardımıyla de gözü terbiye eder; tıpkı, çiçeklere renk veren güneş gibi sanat ta hayata renk verir.

Raskin [1] diyor ki “ Hakikî sanatta insanın eli, kafası ve kalbi hep birlikte çalışır; fakat sanat hiç yoktan yaratma değildir; boş vakıtlarda öğrenilemediği gibi yapacak daha iyi bir şeyimiz olmadığı zaman da elde edilemez. ”

Ciddî bir tetkik ve emek mahsulü eserlerin sihirbazlığa atfedildiği yalnız Şarka mahsus bir şey değildir. Tetkik ve sai, her insanı sanatkâr yapamaz; fakat bunlarsız hiç bir kimse de sanatta muvaffak olamaz. Sanatta iki kerre iki dört etmez ve cüzüleri de küllü teşkil etmez.

Deniliyor ki bilumum sanatların gayesi zevktir; fakat bu, pek noksan bir tariftir. Biz de bu itibarla, bir kütüphane yalnız zevk ve süs maksadile meydana getirilmiştir, diyebiliriz !

Sanat, beşeri unsurlardan birini ithal ettiği takdirde tabiata tefevvuk eder; hatta bazı hususlarda tabiattan daha yücedir. Eflatun diyor ki “ Eğer insanı tabiatın yaptığı gibi alır, ve sanatın tesiri olan diğer bir insanla mukayese edersek, tabiatın yaptığı insan daima daha az güzel gözükecektir; çünkü sanat tabiattan daha doğrudur.

Şairlerin bize anlattıklarına göre Promete, Minerva'nın güzel bir heykelini yapmış; ilâhe, bundan o kadar memnun kalmış ki heykelin daha mükemmel olabilmesi için ne lâzımsa gökten getireceğini söylemiş; Promete bu teklif karşısında kendisinin oraya çıkarılmasını ve bizzat intihap etmesini teklif etmiş. İlâhe Minerva bunu kabul ederek alıp kendisini göğe çıkarmış; orada her şeye ateşle can veril-

1 — 19 uncu asır İngiliz muharrirlerinden J. Ruskin

miş olduğunu gören Promete, bir kıvılcım alarak geri dönmüş ve eserine hayat vermiştir.

Hakikaten, taklit, sanatta vesîta- dir; gaye değildir. Sanat kopye etmekle beraber yaratmalıdır da. Viktor Cousin'in [2] dediği gibi “ Şeniyetsiz ideal hayattan mahrumdur; fakat aynı zamanda idealsiz şeniyet te temiz bir güzellikten mahrumdur; her ikisinin de ittihadı ve el ele vererek itilâfa dahil olmaları, lâzımdır. Bu surettir ki en iyi eser elde edilebilir. Güzellik mutlak bir fikirdir; fakat tabiatın sadece kopyesinde değildir.

Daima hatırlamamızda olsun ki basireye müteallik buldukça, sanatkârın hedefi, aldatma değil, onu terbiye etmekte; ve yüksek üfulesi de gözden ziyade zihinle münasebetedir.

Cousin'in dediği gibi “ Hakikî, iyi ve güzel namütenahinin muhtelif şekillerinden başka bir şey değildir; o halde biz hakikat, güzellik ve fazilette hakikaten neyi seviyoruz ? Bizzat namütenahiye değil mi ? ”

Namütenahi özünün sevgisi, onun muhtelif şekillerinin sevgisi altında gizlidir. Hakikî, iyi ve güzeldir olan namütenahi o kadar doğrudur ki yalnız tezahüratı tatmin etmez. Sanatkâr en büyük eseri karşısında bile kanaat getirmez; o, daha yüksekleri özler ve ona müştaktır.

Göte sanata, tabiat olmadığı için sadece sanat deniliyor, diyor. Sanatkâr için yalnız güzel manzaraları intihap etmek ve onu sıhhatle çizmek kâfi değildir. O, yalnız bir kopyeci olmamalıdır; kopye etmekle beraber yaratmalı veya hiç olmazsa ona mâna vermelidir. (*)

(Sonu gelecek sayımızda)

Rasim Eroğlu

2 — 19 uncu asır Fransız filozoflarından V. Cousin

(*) Lovd Avebury'nin (The pleasures of life) adlı kitabının (Art) kısmında bulasa olarak tercüme edilmiştir.

büyük hikâye :

Mösyö Benito

Hamdi Akverdi

Yazan : H.H.

— I —

Roma - Torino - Paris ekspresi Aix - les - Bains istasyonuna saat 22 ye doğru girdi. Mühendis Orhan Kaya, daha İtalyadan hareket ederken, seyahat programına Aix - les - Bains'de bir gün kalmayı da ilâve etmişti. Kompartimanından indi, hamalların birisini çağırarak elindeki yol çantasını verdi, rayların üzerinden yürüyüp geçen yolcu gruplarından birine karıştı ve kendini istasyonun dışında bulunca, bekleyen taksilerden birini çağırdı :

— Eyyice bir otele gitmek istiyorum..

Dedi.

Aix - les - Bains'i hiç tanııyordu. Fransada geçirdiği tahsil yılları içinde, bu semte gelmeğe ve hayli büyük bir şöhreti olan bu su şehrinin görmeğe bir türlü muvaffak olamamıştı. Taksi hareket edince, büyük bir tecesüsle etrafına bakmaya başladı. Kocaman elektrik lambalarının döktüğü ışıklarla yıkanan bir meydanın manzarası, dikkatini çarpan ilk şey oldu.

— Her halde çok temiz bir şehir..

Diye düşündü.

Taksi hafif bir meyli tırmanıyordu. Mühendis Orhan Kaya; beş seneden beri zaman zaman hayalinde yaşadığı yüksek ve muntazam apartmanların arasına tekrar girmiş olmaktan çok mesuttu. İçi gülüyordu.

Taksinin takip ettiği yolun ucu, genişliği pek kestirilemeyen bir umumi bahçede nihayet buluyor, daha doğrusu o noktada bir çok kollara ayrılıyordu. Şoför, makinenin süratini hafifleterek müşterisine döndü :

— İsterseniz sizi otel Select'e götürüyüm, dedi, muhakkak hoşunuza

gidecektir.

— Hay hay..

Taksi soldaki yolu takibe başladı..

**

Ertesi sabah dokuz buçuğa doğru otelden çıktı. Şehri dolaşacaktı. Önüne çıkan ilk geniş yolu tuttu. Geceki hökmü hiç te yanlış değildi : Aix - les - Bains hakikaten çok temiz bir şehirdi. Sonra; burada evlerin bariz bir hususiyeti vardı : Bir çoğunun önü bahçeliydi, ve Villa'ya benziyordu.

Takip ettiği yol çarşıya iniyordu. Etrafın tenhaliği ve ıssızlığı tuhafına gitti. Fakat düşündü ki o gün pazardı.

Öğleye kadar dolaştı. Öğle yemeğini otelde yedi. Biraz dinlendi. Tekrar sokağa çıktığı zaman saat üçü geçiyordu. Yine rastgele yollardan birine girdi, yavaş yavaş kalabalıklaşan parklara uğradı ve hep yürüdü.

Dar bir yolun dönemecinde önüne geniş bir bahçe çıktı. Bahçenin ortasındaki kameryede bir muzika takımı gürültülü marşlar çalıyordu. O tarafa ilerledi. Bütün banklar ve sandalyalar doluydu. Büyük bir kalabalık muzikayı ayakta dinliyordu. Bu sonuncuların arasına karıştı; o da dinliyor ve etrafındakilere bakıyordu.

Birden gözleri birisine takıldı kaldı. Dikkat etti. Yanılmaktan korkuyordu. Fakat hayır, yanılmıyordu, o idi.

İlerledi, yanına gitti :

— Bonjur Benito !.

Adam döndü; bir an alâkasızca, fakat sonra sevinçle Orhan Kaya'ya baktı. Bütün hayretini tek bir kelimeyle ifade etmek ister gibi haykırdı :

— İmkânı yok !.

Bir elile Orhan Kayanın elini sı-

suralar

kıyor, ötekile hızlı hızlı onun omuzuna vuruyordu :

— İmkânı yok !. Sen ?. Fakat ne arıyorsun buralarda dostum ?.

Orhan Kaya gülererek cevap verdi :

— Seni arıyorum..

Bahçenin kapılarından birine doğru yürümeğe başladılar. Benito hakikaten heyecanlıydı :

— Şakayı bırak Kaya, diyordu; beni aramadığın muhakkak.. Fakat Fransaya niçin geldin ? Eğlenmek için mi ?.

— Hayır, bir iş için..

— Ne işi ?.

— Anlatırım.. İster misin şu kahvelerden birine oturup konuşalım ?.

— Tabii, tabii..

Yakın kahvelerden birine oturdular. Benito yine sormıya başladı :

— Bir iş için geldiğini söylemiştin...

Orhan Kaya arkadaşına bir sigara verdi, bir tane de kendi yaktı :

— Evet, dedi; bizim şirketin bir alış veriş işi için Paris'e gidiyorum. Buraya İtalyadan geliyorum. Oradan alınması lâzımgelen bazı şeyler vardı, onları aldım. Peki sen ne yapıyorsun, niçin buralarda dolaşıyorsun, Paristen ayrıldın mı, biraz kendinden bahsetsene ?!

Benito asabî bir parmak darba-sıyla sigarasının külünü silkti :

— Beni hiç sorma Kaya, dedi, ben mahvoldum..

— Ne söylüyorsun Benito ?!

— Hakikati söylüyorum dostum, bak şu ellerime..

Orhan Kaya, arkadaşının ellerine baktı : Bunlar, bir amele elinden farksızdı. Uzayan tırnakların arasına toprak dolmuş, deri kabalaşmış ve çatlamıştı. Benito, avuçlarını gösterirken acı acı mırıldanıyordu :

— Bir mühendis avcundaki şu ya-

rıklara bak ! Aylarca, başka hiç bir işe yaramıyan bir amele gibi 25 frank mukabilinde sabahtan akşama kadar toprağa kazma çaldım. Beni iyi eşitiyor musun Kaya, 25 frank gündelikle bir kürek mahkûmu gibi çalıştım !.

Benito'nun gözleri garip şekilde kızardı :

— Meğer o günler de bir saadetmiş, dedi, şimdi o kadarcık bir parayı da bulamıyorum..

— Fakat.. Sen bir mühendissin dostum; diploman var, gençsin, sağlamsın.. Anlamıyorum.

Benito derinden içini çekti :

— Haklısın Kaya.. Diplomam var, gencim, sağlamım; fakat artık bunlar kâfi değil.. Mühendisim, doğru; fakat Fransız teb'ası değilim..

Kısa bir sükûttan sonra devam etti :

— Büyük harpten sonra milliyetçilik cereyanları çok kuvvetlendi dostum. Artık her millet, kendinden olmiyanlara karşı hissiz ve merhametsiz davranıyor. Toprak bile, icabında kendini kanlarıyla sulamıyanları hırpalıyor. Hatta hava bile, beşikten beri tanımadığı insanların ciğerlerine girmekten çekiniyor..

İki sene evvelisine kadar bir fabrikada çalışıyordum. Vaziyetim oldukça iyi idi. Ayda üç bin franga yakın para alıyordum. Hatta o zaman, kendimde, bir aile kurmak cesaretini bile buldum..

— Evlendin mi ?.

— O hatayı da yaptım ! Mamafi " Hata „ kelimesini kullanmakta hak-sızım; çünkü, bugün, bir Fransız olan karımın kazandığı bir kaç frank ta olmasa muhakkak aç kalırdım.

— Fabrikadan niçin çıktın ?.

(Devam edecek)

F O T O

COŞKUN

Adanamızın bu en kıdemli ve en mükemmel fotoğraf atelyesi nihayet beynelmilel bir şöhreti haiz olan "AGFA" Fabrikasının filimlerini ve muhtelif cins kâğıtlarını da getirtmiştir.

En mükemmel vesaitle mücehhez atelyelerinde en müşkilpesetleri dahi memnun edecek resimler yapılır. Vitrine bakmak sözümüzün doğruluğunu isbata kâfidir.

AMATÖR İŞLERİ AZAMÎ İTİ-
NA VE SÜRATLE YAPILIR
VE HEMEN ERTESİ GÜN
TESLİM EDİLİR.

KAN KUVVET ŞURUBU

Sirop Hemo - Forcine

Kansızlığa, iştihatsızlığa, dermansızlığa
karşı yegâne ilâçtır..